

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla dr. Puhán Miklós ügyvéd (címe) által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek, ... jogtanácsos által képviselt Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium (I.rendű alperes címe) I. rendű, ... ügyész által képviselt Legfőbb Ügyészség (II. rendű alperes címe) II. rendű, ... jogi főelőadó által képviselt Országos Rendőr-főkapitányság (III. rendű alperes címe) III. rendű alperes ellen, kártérítés iránt indított perében, a Fővárosi Bíróság 2007. június 25. napján meghozott, 47P/T.21.397/2007/6. számú ítélete ellen a felperes részéről 7. és 8. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán, meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett részét helybenhagyja.

A peres felek a költségeiket maguk viselik.

Kötelezi a felperest, hogy a Magyar Államnak külön felhívásra fizessen meg 145.200 (száznegyvenötezer-kettőszáz) forint fellebbezési illetéket. A le nem rótt 27.000 (huszonhétezer) forint és 18.000 (tizennyolcezer) forint csatlakozó fellebbezési illetéket az I. és II. rendű alperesek illetékmentessége folytán a Magyar Állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s:

Az elsőfokú bíróság a nem vagyoni kártérítés megfizetése iránt indított perben az I. rendű alperest 900.000 forint, míg a II. rendű alperest 600.000 forint megfizetésére kötelezte.

Az ezt meghaladó keresetet elutasította és kötelezte a felperest, hogy a Magyar Államnak külön felhívásra fizessen meg 150.000 forint le nem rótt kereseti illetéket.

Az ítélet indokolásában elsődlegesen arra tér ki, hogy az I. rendű alperes személyében változás történt, a Belügyminisztérium 2006. május 30-án megszűnt, a per tárgyával kapcsolatos tevékenység az Igazságügyi és Rendészeti Minisztériumhoz került a 2006. évi LV. törvény 1. §-ának megfelelően, így az I. rendű alperes jogutódjaként vesz részt a perben.

Ismertette a Ptk. 349. § (1) bekezdésének rendelkezését, valamint a Ptk. 339. § (1) bekezdését és rögzítette, hogy a felperes keresetének jogalapját a másodfokú eljárásban megváltoztatta, így ennek megfelelően azt kellett vizsgálnia, hogy a Belügyminisztérium határozatában foglaltak sértik-e a felperes személyiségi jogait.

A sérelmezett határozatban foglalt tényállítás megtételekor a fegyveres erők és fegyveres testületek hivatásos állományának szolgálati viszonyait rendező 1971. évi 10. tvr. volt hatályban, mely közelebbről nem határozta meg mit kell érteni méltatlanná váláson, az milyen tevékenységgel, magatartással valósulhat meg, és arról sem rendelkezett, hogy méltatlanná válás megállapítására kifejezetten csak jogerős bírósági ítélet alapján van-e lehetőség. A tvr. mérlegelési jogkört biztosított a munkáltatónak, amely döntés azonban nem lehet megalapozatlan, jogszerűtlen és okszerűtlen.

Kifejtette, hogy a felperes hosszú ideig kifogástalanul végezte nyomozói tevékenységét, több kitüntetésben részesült, ezért nem fogadható el az, hogy egy bűnöző vallomása alapján kerüljön megállapításra a méltatlanság. A felperessel szemben a bűncselekmény elkövetésével összefüggő konkrét tények az 1991. október 15-i a határozat meghozatalakor nem voltak megállapíthatók, a vádirat pedig csak 1991. december 16-án készült el. Tényként volt megállapítható, hogy a felperes mögött hosszú, kifogástalan nyomozói múlt állt, kitüntetésekkel, ugyanakkor a munkáltatói határozat indokolása nem sorolta fel azokat a cselekményeket, amelyeken döntése alapult, ezért azt megalapozatlannak kell tekinteni.

Kifejtette, hogy önmagában egy jogellenes munkáltató intézkedés nem sért személyhez fűződő jogot, azonban ez a határozat ellenőrizhetetlen tényeken alapult és indokolást sem tartalmazott, márpedig az I. rendű alperes jogelődjétől a munkáltatói jogkör gyakorlójától elvárható lett volna a gondos, körültekintő eljárás.

A Ptk. 76. §-ában, valamint a 78. §-ban rögzítettekre hivatkozással kifejtette, hogy az az állítás, mely szerint a büntetőeljárásban megállapított cselekmények miatt a hivatásos szolgálatra a felperes méltatlanná vált, társadalmi értékelésének csorbítására, emberi méltóságának hátrányos befolyásolására alkalmas. Állásának elvesztése pedig külön hátrányt jelentett.

A jogerőre emelkedett büntetőítélet szerint bűncselekmény elkövetése a felperes terhére nem volt megállapítható, büntetőjogilag értékelhető cselekményt nem követett el, így a méltatlanná válásra vonatkozó tényállítás valótlan, ezért a munkáltatói határozat a felperes jóhírnevét sértette.

A Ptk. 84. § (1) bekezdésének a) pontja szerinti jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását az I. rendű alperes vonatkozásában a felperes nem kérte, ezért azt az elsőfokú bíróság mellőzte, és a jogsértést kizárólag a jogalap körében értékelte.

A II. rendű alperes tekintetében a jogerős részítélet rendelkezett a jogsértés megállapításáról, ezért az elsőfokú bíróság csak a Ptk. 84. § (1) bekezdésének e) pontjára alapított igényről döntött.

Az I. rendű alperessel szembeni vagyoni kár megtérítésére irányuló keresetet az elsőfokú bíróság elutasította, figyelemmel arra, hogy a munkaügyi bíróság ítélete szerint a felperes járandóságait megkapta, és keresetveszteségre alapított kára nem a munkáltatói intézkedéssel állt okozati összefüggésben, hanem az átszervezés miatti nyugállományba helyezésével, ami nem képezhetette jelen pernek a tárgyát, azt a munkaügyi bíróság előtt kellett volna érvényesíteni.

A felperes nem vagyoni kár megfizetésére irányuló igényét részben találta megalapozottnak, vizsgálva azt, hogy a személyiségi jogsértés okozott-e tényleges nem vagyoni hátrányt.

Az I.-II. rendű alperesek jogellenes magatartását külön vizsgálta, illetve a jogsértést külön állapította meg, s mivel nem valósult meg együttes károkozás, így nem alapos a Ptk. 344. §-ának (1) bekezdésére alapított egyetemleges marasztalásra vonatkozó kérelem.

Megállapította, hogy az I. rendű alperes munkáltatói intézkedése a felperest kirekesztette szűkebb környezetéből, munkahelyi közösségéből, munkahelyén a róla kialakult értékítélet negatív irányba változott, amit befolyásolt a ... tájékoztatása is.

A meghallgatott tanúk a felperes életminőségének hátrányosan változásáról nyilatkoztak, amit megerősített házastársa, aki, mint a felperessel együttélő személy közvetlen tudomással rendelkezett a sérelmekről.

A Ptk. 355. § (4) bekezdése alapján vizsgálta a nem vagyoni kártérítés iránti igényt és a jelentős időmúlásra tekintettel az ítélet meghozatalakor érvényesülő ár- és értékviszonyok alapulvételével határozta meg annak összegét, mely a jogsértés súlyához is igazodott, s miután úgy ítélte meg, hogy az I. rendű alperes jogsértő magatartása nagyobb hátrányt okozott, ezért magasabb összegű kárpótlás megfizetésére kötelezte.

A jelenkori értékviszonyok alapján meghatározott kártérítési összegre figyelemmel a Ptk. 360. § (1) és (2) bekezdésében foglaltakat mellőzve kamatfizetési kötelezettséget nem állapított meg.

A felperes ezt meghaladó nem vagyoni kárigényét eltúlzottnak és alaptalannak ítélte meg, mert a felperes nem bizonyított olyan többlettényállást, ami megalapozta volna a felperes további kártérítési igényét.

A perköltség viseléséről a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján határozott.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes fellebbezett, az I.-II. rendű alperesek csatlakozó fellebbezést terjesztettek elő.

A felperes fellebbezésében kérte az ítélet részbeni megváltoztatását kifejtve, hogy a Fővárosi Bíróság a Fővárosi Ítéltábla ... számú hatályon kívül helyező végzése ellenére érdemi határozatán gyakorlatilag nem változtatott, az indokolásával együtt ugyanazokban a hibákban szenved, mint a hatályon kívül helyezett ítélet, még az elírások tekintetében is.

Az 1996. március 1-én kelt, a Fővárosi Bírósághoz benyújtott előkészítő irata szerint a Ptk. 76. §-ára és a 78. §-ára alapított igénye tekintetében a tényállást az elsőfokú bíróság lényegében helyesen állapította meg, abból azonban helytelen következtetést vont le, mert az I. rendű alperes intézkedése csorbította a társadalmi értékelését, a bűnözők közé sorolta és megfosztotta emberi méltóságától.

A sérelmét az is alátámasztja, hogy a nyugdíjas találkozókra a mai napig sem hívják meg, a vele szemben táplált gyanakvás és ellenszenv ma is élő, aminek nem csak ő, hanem családja szenvedő alánya.

Kifogásolta, hogy a Pp. 206. § (1) bekezdésében és a 221. § (1) bekezdésében rögzítettek ellenére az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe a kamatfizetési kötelezettség megállapítására vonatkozó 2006/1. szám alatt közzétett legfelsőbb bírósági elvi határozatot.

Álláspontja szerint a jelentős időmúlás nem szolgálhat alapul az elbíráláskori ár-és értékviszonyok alkalmazására, egyrészt azért, mert a késedelem nem neki felróható, másrészt az az ügyben eljáró bíróságok működésével kapcsolatos. Idézte a Legfelsőbb Bíróság elvi határozatát, majd kiemelte, hogy az elsőfokú bíróság ítéletéből nem állapítható meg, hogy a káresemény bekövetkezte óta mennyiben változtak az ár-és értékviszonyok, azok mennyiben tértek el a korabelitől, illetve figyelembe vette-e a kártérítési összeg megállapításánál a jogsértés mai napig tartó, erőteljes negatív hatását.

Ezen túl nem vitatható, hogy a megítélt kártérítés összege nem hozza olyan helyzetbe, mintha a károkozás be sem következett volna.

Nem indokolta az elsőfokú bíróság azt sem, hogy mitől eltúlzott a nem vagyoni kár megfizetésére irányuló keresete, mit ért bizonyítandó többlettényálláson, illetve miért alaptalan az az igény, amelyet mérlegelési jogkörében hozott meg.

Az I. rendű alperes kérte a kereset elutasítását, mert a büntetőeljárás megindulására tekintettel hozott fegyelmi határozat nem ütközött jogszabályba, az nem volt jogellenes.

Az ártatlanság vélelmére való hivatkozás sem alapozza meg a jogsértő magatartást figyelemmel arra, hogy magában a határozatban „büntetőeljárásban megállapított cselekmény” és nem bűncselekmény szerepel. Előadta, hogy a jelen perben eljáró bíróságnak nincs jogköre a munkáltatói mérlegelési jogkör alapján hozott határozat felülvizsgálatára és sérelmezte, hogy alaki védekezésével az elsőfokú bíróság nem foglalkozott.

A II. rendű alperes az előzményi eljárások során hozott határozatokra hivatkozva előadta csatlakozó fellebbezésében, hogy az ártatlanság vélelme nem azt jelenti, hogy nem lehet nyomozást elrendelni, hanem azt, hogy senki nem tekinthető bűnösnek addig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozatában meg nem állapítja. Annak megállapítására pedig, hogy egy adott bűncselekmény tényállási elemei fennállnak-e hatáskörrel a büntetőbíróság rendelkezik.

A bizonyítási eljárás során rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a felperes tényleges hátrányt nem igazolt, ezért a kereset elutasításán túl másodlagosan a nem vagyoni kártérítés összegének leszállítását kérte.

A felperes észrevételeiben azt emelte ki, hogy a sérelmezett határozat „hazug állítást tartalmazott”, annak meghozatalakor a büntetőeljárásban semmilyen cselekmény nem került megállapításra és még a vádirat sem került benyújtásra.

A II. rendű alperes csatlakozó fellebbezésére előadta, hogy az ügyészség az ítélethozatal előtt nem nyilatkozhatott volna a ...nak és álláspontja szerint a vagyoni hátrány bekövetkeztét pedig az eljárás során bizonyította.

A felperes fellebbezése és az alperesek csatlakozó fellebbezése sem megalapozott.

A Fővárosi Ítéltábla megítélése szerint az elsőfokú bíróság a bizonyítási eljárás eredményeként a tényállást helyesen állapította meg és az abból levont jogi következtetése, döntése is helytálló, azzal a másodfokú bíróság teljes egészében egyetértett.

A Fővárosi Ítéltábla általánosságban az alábbiakra mutat rá:

A felperes kereseti kérelmének jogalapját a Ptk 76. § és a Ptk 78. §-ában jelölte meg hivatkozva a Ptk. 349. § (1) bekezdésére is.

Erre tekintettel a Ptk. 75. §-ára utalással ki kell emelni, hogy a Ptk. 76. §-a szerint a személyhez fűződő jogok sérelmét jelenti a becsület és az emberi méltóság megsértése is.

A törvényi rendelkezés értelmében a becsület a személy társadalmi értékelését, megbecsülését jelenti, így a tényállítás valóságától függetlenül a becsületet a közlés módja is sértheti akkor, ha aránytalanul túlzó, indokolatlanul bántó, megalázó vagy lealacsonyító.

Az emberi méltóság megsértése pedig abban az esetben valósul meg, amikor az érintett személyt emberi mivoltában megalázzák, vagy hátrányos helyzetbe hozzák.

A Ptk. 78. §-a szerint a személyhez fűződő jogok védelme a jóhírnév védelmére is kiterjed, amelynek sérelmét jelenti különösen, ha valaki más személyre vonatkozó, azt sértő, valótlan tényt állít vagy hírszettel.

A hírnév akkor sérül meg, ha az érintett személy társadalmi szerepének értékelését befolyásoló ismeretek körében olyan közlés kerül nyilvánosságra, ami az adott személyre vonatkozóan objektíve valótlan és megítélését is hátrányosan befolyásolja.

Általánosságban ki kell emelni - a Legfelsőbb Bíróság több eseti döntésében rámutatott arra -, hogy a munka szabadságához való jog állampolgári jogosultság és annak biztosítása alkotmányos feladat. A munkaviszony, szolgálati viszony alapján a dolgozót megillető konkrét jogok védelme a munkajog körébe tartozik, amitől meg kell különböztetni a polgári jogi védelem alá tartozó személyiségi jogsérelmet, ami akkor valósul meg, ha a munkáltatói határozat tartalma a munkaviszonyra, a szolgálati jogviszonyra vonatkozó törvényekben biztosított kereteken túlmenően sért valamilyen, a Ptk. 76-83. §-aiban nevesített személyhez fűződő jogot (BH 2002. 305., BH 1999. 402., BDT 2005. 1279.)

Mindezek alapján egyértelműen megállapítható, hogy az I. rendű alperes hivatkozásával szemben a munkáltatói döntések is sérthetik a dolgozó személyiségi jogait, a jóhírnevet, becsületet, emberi méltóságot.

Az I. rendű alperes vonatkozásában a munkáltatói intézkedésben foglaltakat kellett vizsgálni, azt, hogy az I. rendű alperes határozata, a méltatlanság kimondása sérti-e a felperes személyhez fűződő jogait, és ezzel okozott-e kárt.

Megállapítható volt, hogy az I. rendű alperes a határozathozatalakor hatályban levő 1971. évi 11. tvr. alapján mérlegelési jogkörének megfelelően dönthetett a lefokozásról és a nyugállományba helyezésről.

A méltatlanságot tartalmazó ...-i határozat meghozatalakor azonban a felperessel szemben vádemelés még nem történt, így az ártatlanság vélelemét is figyelembe véve nem volt kellő, indokolt alap a felperes méltatlanságának a megállapítására. Az I. rendű alperes vádemelés illetve a bűnösség megállapítása nélkül tényként fogadta el a felperes bűnösségét, azt, hogy a feljelentésben szereplő bűncselekményt elkövette. Ugyanakkor figyelmen kívül hagyta szakmai múltját, a hivatali-rendőri tevékenységét, a szolgálati viszonyban végzett addigi kifogástalan munkájának eredményességét, előmenetelét.

Ezen túlmenően döntésének indokát sem adta a tények valóságnak megfelelő rögzítésével, amely kötelezettsége lett volna.

A másodfokú bíróság mindezek figyelembevételével - egyezően az elsőfokú bíróság álláspontjával - megállapította, hogy az I. rendű alperes valótlán tényekre alapított döntése, a hivatásos szolgálatra való méltatlanná minősítése a felperes jóhírnevét megsértette.

Megsértette továbbá becsületét is, mert a 001/999/1991. számú határozat „a büntetőeljárásban megállapított cselekményre” hivatkozott annak ellenére, hogy a határozathozatalakor vádemelésre vagy a felperes bűnösségének megállapítására nem került sor, tehát alaptalanul hozta összefüggésbe bűncselekmény elkövetésével.

A fellebbezéssel ellentétben az emberi méltóság megsértését azonban a Fővárosi Ítéltábla megítélése szerint az I. rendű alperes magatartása nem valósította meg, mert a határozat nem tartalmaz a felperes személyét durván sértő, emberi mivoltát megalázó kifejezéseket.

A Legfelsőbb Bíróság ... jogerős részítéletében a II. rendű alperes jogsértő magatartását a ...nak adott tájékoztatás vonatkozásában megállapította, ezért e körben a másodfokú bíróság csak visszautal annak indoklására.

A felperes a személyhez fűződő jogok megsértése miatt alkalmazható jogkövetkezmények közül csak a Ptk. 84. §-a (1) bekezdésének e) pontja alapján terjesztett elő igény, amelynek értelmében akit személyhez fűződő jogában megsértenek, az eset körülményeihez képest kártérítést követelhet a polgári jogi felelősség szabályai szerint. A Ptk. 339. §-ának (1) bekezdése kimondja: aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentessül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

A vagyoni kár tekintetében a másodfokú bíróság a ...Bíróság számú döntésére tekintettel osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját, ezért csak utal annak helyes indoklására, miszerint a felperes ... napjától szolgálati viszonya alapján a határozattal összefüggő vagyoni követelése kielégítésre került. Az átszervezés miatti igényének elbírálása a munkaügyi bíróság hatáskörébe tartozik, mert az átszervezés, a nyugállományba helyezés miatti jövedelemvesztés a konkrét munkaviszony alapján érvényesíthető követelés.

A Fővárosi Ítéltábla a nem vagyoni kártérítés körében - a fellebbezésre és az alperesek csatlakozó fellebbezésére tekintettel - azt emeli ki, hogy a Ptk. 84. § (1) bekezdésének e) pontja értelmében alkalmazni kell a Ptk. 355. § (1) és (4) bekezdését valamint az

Alkotmánybíróság 34/1992. (VI. 1.) számú határozatát továbbá a Legfelsőbb Bíróság iránymutatása alapján a kialakult bírói gyakorlatot is irányadónak kell tekinteni.

A másodfokú bíróság rámutat arra, hogy a nem vagyoni kártérítés jogintézménye nem szakítható el a kártérítés általános szabályaitól, ugyanakkor a jogsértéssel okozati összefüggésben nem vagyoni kártérítés megítélésére nemcsak akkor van lehetőség, ha a sérelmet szenvedett személy tételesen igazolja nem vagyoni hátrányait, mert a bíróság a Pp. 163. § (3) bekezdése alapján külön bizonyítás nélkül is elfogadhatja az olyan hátrány bekövetkeztét, amely köztudomású ténynek tekinthető.

Mindezekre figyelemmel bizonyítás nélkül is elfogadható és köztudomásúnak tekinthető az a körülmény, hogy az alperesek olyan hátrányt okoztak illetve okozhattak a felperes szűkebb illetve tágabb környezetében, aminek külön bizonyítása szükségtelen.

Ennek ellenére a felperes a bizonyítási eljárás során meghallgatott tanúk vallomásával igazolta, hogy az alperesek a szakmai jóhírnevét indokolatlanul rombolva, a határozat indokolásában állított - személyhez fűződő jogot sértő - valótlan tényállítással, illetve a ...nak adott tájékoztatással hátrányt okoztak.

E nyilatkozatok alapján az elsőfokú bíróság helytállóan mutatott rá arra, hogy a bűncselekmény elkövetésére utalás, a hivatásos szolgálatra való méltatlanság megállapítása azt jelenti, hogy a felperest munkavégzésre alkalmatlannak tartják, és emiatt korábbi szakmai elismertsége sérült, megbecsülése hátrányt szenvedett. Munkahelyi közössége is kirekesztette az alperesek jogsértő magatartása miatt, így nem tartják vele a személyes kapcsolatot, a nyugdíjas találkozókra meghívást nem kap.

A II. rendű alperes magatartásának következményeként pedig nem csak a szűkebb szakmai körben, kollegái számára vált ismertté az I. rendű alperes jogsértő határozata, hanem szélesebb nyilvánosságot is kapott, nem csak közvetlen környezete szerzett tudomást méltatlanságáról.

E peradatokból egyértelműen megállapítható, hogy a felperes ért hátrányok és az alperesi jogellenes magatartás között ok-okozati összefüggés áll fenn, ezért helytállóan kötelezte az elsőfokú bíróság az alpereseket a nem vagyoni kártérítés megfizetésére, amelynek összegszerűségével - mérlegelve a jogsértés tárgyi súlyát - egyetértett a Fővárosi Ítéltábla.

A másodfokú bíróság szükségesnek tartja kiemelni, hogy a nem vagyoni kártérítés összegének megállapításakor vagy a károkozaskori - tehát az 1991. évi - összegszerűség tekintetében kialakult bírói gyakorlatot kell figyelembe venni és kártérítés után - kérelemre - késedelmi kamatot kell megállapítani, vagy az ítéle hozatalkori bírói gyakorlatnak megfelelően kell az alpereseket terhelő nem vagyoni kárt meghatározni. Az elsőfokú bíróság a döntéshozatal időpontját tartotta irányadónak, ennek megfelelően kötelezte az I. rendű alperest 900.000 forint, míg a II. rendű alperest 600.000 forint megfizetésére, amellyel a Fővárosi Ítéltábla is egyetértett, ezért késedelmi kamatot nem állapított meg. Természetesen a felperes teljesítési határidő leteltétől a Ptk. 301. § (1) bekezdése alapján késedelmi kamat igényét érvényesítheti.

A fellebbezésben foglaltakra tekintettel még arra mutat rá a másodfokú bíróság, hogy az alperesek egyetemleges kötelezésére nem volt jogszabályi lehetőség, tekintettel arra, hogy a két alperes részéről két, teljesen elkülöníthető, nem azonos tárgyi súlyú jogsértő magatartás került megállapításra, így a Ptk. 344. §-a szerinti közös károkozás nem volt megállapítható.

Mindezek alapján a Fővárosi Ítéltábla a Pp. 253. § (2) bekezdése, valamint a Pp. 254. § (3) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletét - annak helyes indokaira utalással - helybenhagyta.

A másodfokú bíróság a fellebbezési eljárásban felmerült költségről a Pp. 239. §-án keresztül érvényesülő Pp. 78. § (1) bekezdése és a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján határozott.

Budapest, 2008. január 29.

Kizmanné dr. Oszkó Marianne s. k.
a tanács elnöke

. Győriné dr. Maurer Amália s. k.
előadó bíró

Böszörményiné dr. Kovács Katalin s. k.
bíró

A kiadmány hitelül:
tisztviselő